

Комунальний заклад «Вінницький ліцей №21»

ЗАТВЕРДЖЕНО
Рішення педагогічної ради
від 27.08.2025 р.,
протокол №1

Навчальна програма
«Всесвітня історія» для 8 класу

Розроблено на основі модельної програми «Всесвітня історія. 7–9 класи»

для закладів загальної середньої освіти
(авт. Пометун О. І., Ремех Т. О., Малієнко Ю. Б., Мороз П. В.)

«Рекомендовано Міністерством освіти і науки України (наказ Міністерства освіти і науки України від 06.09.2023 №1090)

2025 рік

I. Вступ.

Навчальний предмет «Всесвітня історія» у 7–9 класах реалізує завдання Державного стандарту базової середньої освіти (постанова КМУ від 30.09.2020 № 898) у громадянській та історичній освітній галузі. Основна мета курсу — розвиток вільної, творчої та відповідальної особистості, яка усвідомлює загальнолюдські й національні цінності, дотримується демократичних принципів, шанує права людини та проявляє толерантність до різних культур і світоглядів.

Завдання курсу

- формування історико-хронологічного мислення та розуміння причинно-наслідкових зв'язків;
- усвідомлення взаємозв'язку української та всесвітньої історії;
- аналіз уроків історії у контексті сучасності й майбутнього;
- формування українського бачення історії Середньовіччя та Нової доби.

Очікувані результати навчання

Учні мають навчитися:

- орієнтуватися в історичному часі, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки;
- розвивати геопросторове мислення, враховуючи вплив природних і цивілізаційних чинників;
- критично працювати з джерелами та різними інтерпретаціями історії;
- бачити взаємозв'язок подій, явищ, процесів та ролі особистостей у відповідні епохи;
- дотримуватися принципів толерантності, прав людини, верховенства права;
- проявляти академічну доброчесність у навчальній діяльності.

Зміст навчання

Матеріал курсу підібрано з урахуванням:

- виховного значення для розвитку історичної пам'яті та патріотизму;
- практичного застосування (захист прав людини, демократичні цінності, громадянська позиція);
- значення певних подій та явищ для розвитку сучасної цивілізації.

Програма побудована інтегровано — історичний матеріал поєднується з питаннями громадянської освіти та правознавства. Вона узгоджується з програмою з історії України (наказ МОН № 698 від 03.08.2022).

Методичні акценти

- Вчитель має академічну свободу у виборі видів діяльності: від дискусій і досліджень до практичних робіт і проєктів.
- Рекомендується активно використовувати міжпредметні зв'язки з географією, мистецтвом, мовами, літературою, біологією, громадянською освітою.
- Акцент робиться на розвитку в учнів навичок критичного мислення, аналізу, комунікації та практичного застосування історичних знань

II. Зміст навчання.

№	Тема уроку	ГЗР	Обов'язкові результати навчання	Компетен-тності
ВСТУП. РАННЬОМОДЕРНА ДОБА В ІСТОРІЇ ЛЮДСТВА Й УКРАЇНИ. Розділ 1. ВЕЛИКІ ГЕОГРАФІЧНІ ВІДКРИТТЯ: ЗУСТРІЧ ЦИВІЛІЗАЦІЙ. ЗАРОДЖЕННЯ КАПІТАЛІСТИЧНИХ ВІДНОСИН				

1	Вступ. Ранньомодерна доба і в історії людства і України	ГЗР-1	Орієнтується в історичному часі, пояснює відмінності між епохами (Середньовіччя, Новий час), називає ключові події та дати [9 ГІО 1.1.1] Пояснює особливості раннього нового часу, визначає його хронологічні межі, співвідносить з подіями в Україні та Європі [9 ГІО 1.1.2] Пояснює особливості раннього нового часу, визначає його хронологічні межі, співвідносить з подіями в Україні та Європі [9 ГІО 1.1.2]	Вільне володіння державною мовою; уміння формулювати власні висловлювання на історичні теми
2	Цивілізації доколумбової Америки	ГЗР-1	Характеризує суспільний устрій, культуру й господарство цивілізацій доколумбової Америки (маїя, ацтеки, інки) [9 ГІО 2.1.1]	Культурна компетентність; уміння робити порівняння
3	Великі географічні відкриття. Відкриття морського шляху до Індії. Відкриття Америки	ГЗР-2	Пояснює причини і наслідки Великих географічних відкриттів, показує на карті маршрути подорожей [9 ГІО 2.2.1]	Географічна компетентність; уміння працювати з картою
4	Наслідки Великих географічних відкриттів. Зародження капіталістичних відносин	ГЗР-3	Аналізує наслідки ВГВ для Європи й світу: колоніалізм, початок глобалізації, культурні обміни [9 ГІО 2.2.2] Пояснює виникнення нових економічних відносин, характеризує їхні особливості [9 ГІО 3.1.1]	Уміння формулювати аргументи та висновки, критичне мислення
5	Практичне заняття. Повсякдення людей	ГЗР-2	Пояснює особливості повсякденного життя людей	Економічна компетентність;

			ранньомодерної доби [9 ГІО 3.1.1][9 ГІО 3.1.1]	уміння застосовувати історичні знання до сучасності
6	Узагальнення. Діагностувальна 1	ГЗР-1,2,3	Узагальнює знання з теми, виконує діагностувальні завдання різних рівнів складності (тести, завдання на встановлення відповідностей, короткі й розгорнуті відповіді) [9 ГІО 1.1.1–3.1.1]	Інтегровані предметні та ключові компетентності
7	Резерв		повторення, корекція	
Розділ 2. СВІТ ІДЕЙ. ВІДРОДЖЕННЯ. РЕФОРМАЦІЯ. БАРОКО				
8	Гуманізм. Високе Відродження	ГЗР-1	Пояснює сутність гуманізму, наводить приклади діячів та їхніх ідей; характеризує мистецькі досягнення Високого Відродження [9 ГІО 2.3.1]	Культурна компетентність; уміння аналізувати мистецькі твори
9	Реформація та поширення нових ідей у Європі	ГЗР-2	Пояснює причини та наслідки Реформації й Контрреформації; знає ключові постаті та їхні ідеї [9 ГІО 2.3.2]	Соціальна та громадянська компетентність; уміння аргументувати позицію
10	Контрреформація. Релігійні війни	ГЗР-3	Аналізує зміни в житті християнських церков і релігійних громад у Європі XVI–XVII ст., робить висновки про вплив релігійних	Уміння працювати з історичними текстами,

			конфліктів на суспільство [9 ГІО 2.3.3]	критичне мислення
1 1	Культура бароко. Народження європейської науки	ГЗР- 2	Характеризує культурні особливості бароко, наводить приклади митців та їхніх творів [9 ГІО 2.3.4]	Культурн а компетент ність; естетичне сприйнятт я
1 2	Узагальнення. Діагностувальна 2	ГЗР- 1,2,3	Узагальнює знання з теми; виконує діагностувальні завдання різного рівня складності [9 ГІО 2.3.1–2.3.4]	Інтегрова ні предметні та ключові компетент ності
1 3	Резерв		корекція, повторення	
Розділ 3. ЗАХІДНА І ЦЕНТРАЛЬНА ЄВРОПА В XVI–XVIII ст.				
1 4	Абсолютна монархія у Франції	ГЗР- 2	Характеризує абсолютизм Людовіка XIV [9 ГІО 3.2.1]; пояснює роль Версаля як символу монархії. <i>Громадянська компетентність; уміння встановлювати причинно- наслідкові зв'язки</i>	Громадян ська компетент ність; уміння встановл ювати причинно- наслідкові зв'язки
1 5	Габсбурги та їхні володіння. Національно- визвольна війна в Нідерландах.	ГЗР- 1	Пояснює причини, перебіг і наслідки війни Нідерландів за незалежність [9 ГІО 3.2.2]; показує на карті території Габсбургів.	Соціальна компетент ність; уміння працюват и з картою
1 6	Англія в XVI-XVIII ст. Англійська революція	ГЗР- 3	Пояснює причини й наслідки Англійської революції [9 ГІО	Критичне мислення; уміння

			3.2.3]; називає ключові події та постаті. <i>Критичне мислення; уміння аргументувати</i>	аргументувати
17	Річ Посполита в XVI-XVIII ст	ГЗР-2	Характеризує політичний устрій «шляхетської демократії» [9 ГІО 3.2.4]; пояснює роль сейму та виборності короля.	Геополітична компетентність; уміння узагальнювати
18	Тридцятирічна війна. Вестфальська система	ГЗР1 ГЗР2	Аналізує причини, перебіг і наслідки Тридцятилітньої війни [9 ГІО 3.2.5]; пояснює значення Вестфальського миру для Європи.	Геополітична компетентність; уміння узагальнювати
19	Узагальнення. Діагностувальна 3	ГЗР-1,2,3	Узагальнює знання з теми; виконує діагностувальні завдання різного рівня складності [9 ГІО 3.2.1–3.2.4]	Інтегровані предметні та ключові компетентності
Розділ 4. ОСМАНСЬКА ІМПЕРІЯ. ДЕРЖАВИ СХІДНОЇ ЄВРОПИ В XVI–XVIII ст.				
20	Османська імперія в XVI–XVIII ст. Народи Південно-Східної Європи під владою турків-османів	ГЗР-1	Характеризує розвиток Османської імперії; пояснює становище підкорених народів [9 ГІО 4.1.1]. <i>Історична компетентність; уміння працювати з джерелами</i>	Міжкультурна компетентність; уміння порівнювати
21	Кримське ханство	ГЗР-2	Характеризує внутрішнє життя та зовнішню політику Кримського ханства; пояснює його роль у міжнародних відносинах [9 ГІО 4.1.2].	Уміння працювати з історичними картами

2 2	Московське царство XVI–XVII ст. Московське царство у першій половині XVIII ст. Російська імперія	ГЗР-2	Пояснює особливості політичного устрою та суспільного розвитку Московії; наводить приклади воєн і реформ [9 ГІО 4.1.3].	Громадянська компетентність; уміння аргументувати
2 3	Узагальнення. Діагностувальна 4	ГЗР-1,2,3	Узагальнює знання з теми; виконує діагностувальні завдання різного рівня складності [9 ГІО 4.1.1–4.1.4]	Інтегровані предметні та ключові компетентності
Розділ 5. ЕПОХА ПРОСВІТНИЦТВА. ПОЧАТОК МОДЕРНІЗАЦІЇ. Розділ 6. СВІТ СХІДНИХ ЦИВІЛІЗАЦІЙ У XVI–XVIII ст. (оглядово)				
2 4	Просвітництво	ГЗР-1	Пояснює суть ідей Просвітництва; знає імена мислителів та їхні погляди; характеризує внесок в історію культури та науки [9 ГІО 5.1.1].	Культурна, громадянська; уміння критично мислити
2 5	Індустріальна революція та її вплив на суспільне життя	ГЗР-3	Пояснює причини, перебіг і наслідки індустріальної революції; аналізує її вплив на розвиток суспільства [9 ГІО 5.1.2].	Громадянська, соціальна; уміння встановлювати причинно-наслідкові зв'язки
2 6	Освічений абсолютизм. Королівство Прусія. Володіння австрійських Габсбургів	ГЗР-2	Характеризує особливості «освіченого абсолютизму»; знає реформи Марії-Терезії, Йосифа II та військові досягнення Фрідріха II [9 ГІО 5.1.3].	Політична компетентність; уміння аналізувати приклади реформ

2 7	Російська імперія в другій половині XVII ст	ГЗР-2	Пояснює особливості розвитку Російської імперії; характеризує внутрішні реформи та зовнішню політику Катерини II [9 ГІО 5.1.4].	Громадянська; уміння порівнювати форми правління
2 8	Міжнародні відносини. Поділи Речі Посполитої	ГЗР-1	Характеризує кризу політичної системи Речі Посполитої; пояснює причини та наслідки її поділів [9 ГІО 5.1.5].	Соціальна; уміння працювати з історичною картою
2 9	Колонії Великої Британії в Північній Америці	ГЗР-2	Пояснює причини конфлікту між метрополією і колоніями; характеризує життя колоністів [9 ГІО 5.1.6]. <i>Громадянська компетентність; уміння аналізувати джерела</i>	Політична; уміння аналізувати історичні документи
3 0	Війна за незалежність США (1775–1783 рр.)	ГЗР-3	Аналізує причини, хід і наслідки війни за незалежність США; пояснює значення Декларації незалежності та Конституції [9 ГІО 5.1.7].	Громадянська, соціальна; уміння робити висновки
3 1	Держава Великих Моголів в Індії. Перське царство	ГЗР-1	Пояснює особливості політичного й культурного розвитку Індії та Персії; знає приклади архітектури й мистецтва [9 ГІО 6.1.1].	Міжкультурна; уміння цінувати культурне різноманіття
3 2	Китай і Японія в XVI–XVIII ст.	ГЗР-2	Характеризує розвиток Китаю й Японії; пояснює ізоляціоністську політику Японії та її наслідки [9 ГІО 6.1.2].	Міжкультурна, соціальна; уміння порівнювати

3 3	Історія України в контексті світових процесів	ГЗР-3	Аналізує місце України у світових процесах ранньомодерної доби; робить висновки про взаємозв'язки з європейськими та східними державами [9 ГІО 6.1.3].	Громадянська, національна ідентичність; уміння узагальнювати
3 4	Узагальнення. Діагностувальна 5	ГЗР-1,2,3	Узагальнює знання з теми; виконує діагностувальні завдання різного рівня складності [9 ГІО 5.1.1–6.1.3]	Інтегровані предметні та ключові компетентності
3 5	Резерв	—	Може бути використаний для практикуму, додаткової теми чи повторення	Інтегровані компетентності

III. Перелік навчально-методичного та матеріально-технічного забезпечення навчального процесу.

1. **Модельна навчальна програма** «Всесвітня історія. 7–9 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. Пометун О. І., Ремех Т. О., Малієнко Ю. Б., Мороз П. В.) «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» (наказ Міністерства освіти і науки України від 06.09.2023 № 1090)
2. **Онлайн засоби:**
 - Додатки Google Google Клас, Google Meet, Google Календар, Google Диск, Google Документи, Google Таблиці, Google Форми, Google Презентації, Google Keep, Google Сайти, Google Jamboard.
 - ClassTime
 - Кахут
 - Answer Garden – сервіс для створення хмари слів

IV. Оцінювання навчальних результатів учнів з курсу «Всесвітня історія»

а) **Інструменти оцінювання:** Оцінювання навчальних досягнень учнів здійснюється відповідно до груп результатів навчання (ГЗР) — **ГЗР-1 (орієнтація в часі й просторі), ГЗР-2 (робота з джерелами), ГЗР-3 (громадянська активність і співпраця)** — за **12-бальною шкалою** згідно з критеріями, визначеними чинним Державним стандартом базової середньої освіти.

Використовуються такі інструменти оцінювання:

- **формувальне оцінювання** (аналіз портфоліо, самооцінювання, взаємооцінювання, чек-листи, сигнали руками, усне та письмове опитування);
- **адаптовані критерії** оцінювання предметних та особистісних результатів відповідно до вікових і психоемоційних особливостей учнів;
- **чіткі критерії оцінювання** до кожного виду діяльності, зазначеного у змісті програми (проекти, мінідослідження, графічні роботи, презентації тощо).

Прізвище, ім'я учня/учениці	Уміння працювати в команді (ГЗР-3)	Критичне мислення (ГЗР-2)	Орієнтація в часі й просторі (ГЗР-1)	Участь в обговореннях	Рефлексія (самооцінювання)	Примітки/Рекомендації
	✓ активна участь	△□ потребує підтримки	✓ добре орієнтується	✓ часто висловлюється	✓ заповнює щоденник	Заохотити до досліджень
	△□ пасивна позиція	✓ вмис аналізувати	△□ плутає дати і події	△□ рідко бере участь	△□ не заповнює рефлексії	Потребує індив. завдань
	✓ ініціативна	✓ аргументує думки	✓ використовує хронологію	✓ підтримує дискусії	✓ усвідомлює прогрес	Рекомендувати проєктну роботу

Підсумкове оцінювання результатів навчання здійснюється не лише у вигляді балів, але й через свідоцтво досягнень, яке відповідає вимогам Державного стандарту та оцінює навчальний прогрес учня за 4 рівнями:

Рівень	Позначення у свідоцтві досягнень	Характеристика досягнень учня/учениці
1 рівень (початковий)	«Має початкові уявлення»	Учень/учениця з допомогою вчителя розуміє матеріал, виконує окремі завдання.
2 рівень (середній)	«Демонструє базові знання та вміння»	Може відтворити інформацію, виконати завдання за зразком.
3 рівень (достатній)	«Застосовує знання у типових ситуаціях»	Самостійно виконує більшість завдань, може пояснити причинно-наслідкові зв'язки.
4 рівень (високий)	«Креативно використовує знання та вміння»	Демонструє глибоке розуміння, аналізує, формулює власні судження, ініціює ідеї.

ХАРАКТЕРИСТИКА НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Критерії / дії учня	Має значні успіхи	Демонструє помітний прогрес	Потребує уваги і допомоги
☒ Виявляє розуміння прочитаного			
• сприймає та усвідомлює прочитане	☐	☐	☐
• висловлює припущення, доводить надійність аргументів	☐	☐	☐

• аналізує текст, добирає контраргументи	☐	☐	☐
☑ Висловлює власну думку			
• передає власні думки, почуття, переконання	☐	☐	☐
• зважає на мету та учасників комунікації	☐	☐	☐
• обирає відповідні мовленнєві стратегії	☐	☐	☐
☑ Критично та системно мислить			
• визначає ознаки явищ, подій, їхні взаємозв'язки	☐	☐	☐
• аналізує та оцінює доказовість аргументів	☐	☐	☐
• розпізнає факти й спроби маніпулювання	☐	☐	☐
☑ Логічно обґрунтовує власну позицію			
• формулює послідовні, обґрунтовані судження та висновки	☐	☐	☐
☑ Діє творчо			
• обирає завдання-“виклики”, нові види діяльності	☐	☐	☐
• інтегрує знання з різних галузей для нових ідей	☐	☐	☐
• застосовує різноманітні стратегії творчості	☐	☐	☐
☑ Виявляє ініціативу в навчанні			
• пропонує власні способи розв'язання проблем	☐	☐	☐
• бере на себе відповідальність	☐	☐	☐
☑ Конструктивно керує емоціями			
• розпізнає власні й чужі емоції	☐	☐	☐
• адекватно реагує на конфліктні ситуації	☐	☐	☐
• розуміє вплив емоцій на діяльність	☐	☐	☐
☑ Оцінює ризики			
• розрізняє ризики та загрози	☐	☐	☐
• приймає рішення з неповною інформацією	☐	☐	☐
☑ Приймає рішення			
• розпізнає проблемні ситуації, висуває припущення	☐	☐	☐
• обирає способи дій, спираючись на причини та обставини	☐	☐	☐
☑ Розв'язує проблеми			
• аналізує ситуації, формулює проблеми, гіпотези	☐	☐	☐

• практично перевіряє та обґрунтовує гіпотези	☐	☐	☐
• презентує й аргументує рішення	☐	☐	☐
☑ Співпрацює з іншими			
• планує власну й групову роботу	☐	☐	☐
• підтримує учасників групи, заохочує до спільної мети	☐	☐	☐

ХАРАКТЕРИСТИКА РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Результат навчання / Освітня галузь	І с	П с	За рік
Вступ до історії України та громадянської освіти (<i>тут вписати назву свого курсу</i>)			
Загальна оцінка за групами результатів	☐	☐	☐
Орієнтується в історичному часі й просторі	☐	☐	☐
Працює з інформацією історичного та суспільно значущого змісту	☐	☐	☐
Виявляє здатність до співпраці, толерантність, громадянську позицію	☐	☐	☐

Таким чином, **свідомство досягнень** допомагає відстежити прогрес у формуванні ключових компетентностей та надає зворотний зв'язок учням і батькам у зрозумілій, недискримінаційній формі.

б) Методика спостереження: З метою оцінювання **наскрізних умінь і навичок** учнів 8 класів, учитель здійснює спостереження за участю в обговореннях, проявами ініціативності, вмінням працювати в команді, здатністю до рефлексії, аргументації та дотримання принципів академічної доброчесності.

в) Ресурси для вчителя: Для забезпечення якісного викладання курсу вчителю рекомендується використовувати:

- методичні посібники та підручники, затверджені МОН України;
- електронні освітні ресурси (зокрема, інтерактивні платформи, відеоуроки, історичні карти й віртуальні тури);
- програми підвищення кваліфікації, що стосуються компетентнісного навчання, громадянської освіти, критичного мислення та інтегрованого підходу до історичного матеріалу.

V. Література та інформаційні ресурси.

1. Підручник «Всесвітня історія. 8 клас» (автори Олена Пометун, Ольга Дудар)

2. Інтернет-ресурси :

Український інститут національної пам'яті: <https://uinp.gov.ua>

Інститут історії України Національної академії наук України: <http://history.org.ua>

Громадський проєкт «ЛІКБЕЗ. Історичний фронт»: <http://likbez.org.ua>

Електронний архів українського визвольного руху: <http://avr.org.ua>

Історична правда: <https://istpravda.com.ua>

Локальна історія: <https://localhistory.org.ua/>

Україна Incognita: <https://day.kyiv.ua/uk/article/ukrayina-incognita>

Ютуб канал «Історія без міфів»

<https://www.youtube.com/@IstoriyaBezMifiv>

Ютуб канал «Історія з Братами Капрановими» імені Т.Г. Шевченка

<https://www.youtube.com/@imtgsh>

Ютуб канал Віталія Дрібниці «Історик щосуботи»

<https://youtube.com/playlist?list=PLBYsRgTrgMcunqSiinXu6-HRVBXXK9vNPQ&si=qI2RXTVCkFdtYwC2>

Ютуб канал «Ігор Щупак. Історія з історією»

<https://www.youtube.com/@HistoryShchupak>

Ютуб канал «Локальна історія»

<https://www.youtube.com/c/LOCALHISTORYua/featured>

Ютуб канал Олександр Алфьоров

<https://www.youtube.com/@OleksandrAlforov>

Ютуб канал «Реальна історія» Акім Галімов

<https://www.youtube.com/channel/UCdlVTngmxbh0oNE1pCwS64g>

Ютуб канал «Цікава історія» <https://www.youtube.com/c/ЦікаваІсторія>

Ютуб канал WAS: Популярна історія

<https://www.youtube.com/channel/UCReA6NV7lTl3m9PHybLD9sg>